

Tindre raó i poder demostrar-ho: tutela judicial i resolució de conflictes

Un dret que no es pot reclamar no és un dret: és una declaració d'intencions. Esta última unitat va de la maquinària que convertix el que diu la llei en una cosa que algú pot exigir, i de les eixides que hi ha abans d'arribar a un jutge.

El marc de la unitat

SABERS BÀSICS

- Bloc 8: solució judicial de conflictes, estructura i competència de jutjats i tribunals.
- Bloc 8: judici i procés judicial, demanda, sentència i recursos.
- Bloc 8: justícia gratuïta i assistència a la ciutadania.
- Bloc 8: solució extrajudicial de conflictes, mediació, arbitratge i conciliació.

COMPETÈNCIES ESPECÍFIQUES

- Investigar l'ordenament jurídic estatal i autonòmic amb fonts fiables.
- Reconéixer i denunciar de forma argumentada els atacs als valors democràtics.
- Emprar un llenguatge jurídic eficaç per a defendre un dret propi.

EL CAS

Durant tres anys, recórrer una sentència a Espanya va costar diners

El 2012 una llei va estendre les taxes judicials a les persones físiques. L'argument oficial era desincentivar els plets temeraris i finançar la justícia gratuïta. L'efecte real va ser un altre: reclamar quantitats xicotetes va deixar de compensar, perquè la taxa es menjava la reclamació, i recórrer una sentència adversa es va tornar un luxe. El...

Servix d'alguna cosa tindre raó si no pots pagar per a defendre-la?

§ 1

L'article 24

Cada branca que has estudiat reconeix drets. Este article és el que fa que es puguin reclamar.

“

*«Totes les persones tenen dret a
obtindre la tutela efectiva dels
jutges i tribunals en l'exercici dels
seus drets i interessos legítims,
sense que, en cap cas, pugui
produir-se indefensió.»*

CONVÉ ACLARIR-HO DE SEGUIDA

No és el dret a guanyar

La tutela judicial efectiva no és el dret que et donen la raó, ni tan sols que la sentència siga encertada. És el dret a entrar, a ser escoltat i a obtindre una resposta fonamentada en Dret. Pots perdre un plet i haver tingut una tutela judicial efectiva perfecta. El que no pot passar, en cap cas, és que es produïska indefensió.

L'adjectiu «efectiva» fa tota la faena. No basta que hi haja un tribunal sobre el paper.

Les garanties que vénen amb el dret

- Jutge ordinari predeterminat per la llei: no es pot crear un tribunal a mida després dels fets.
- Defensa i assistència de lletrat, i ser informat de l'acusació per a defendre't d'alguna cosa concreta.
- Procés públic, sense dilacions indegudes i amb totes les garanties.
- Utilitzar els mitjans de prova pertinents per a la teua defensa.
- No declarar contra un mateix i no confessar-se culpable.
- Presumpció d'innocència, que no és un formalisme: és qui ha de provar què.

Les tres condicions de qui jutja

Independència

No està sotmés a cap poder, només a l'imperi de la llei. Ni el Govern ni el Parlament li poden dir com ha de fallar un cas.

Inamovibilitat

És la condició material de la independència: un jutge que pot ser destinat a mil quilòmetres per una sentència incòmoda no és independent.

Responsabilitat

Respon dels seus actes disciplinàriament, civilment i penalment. El seu govern correspon al CGPJ, que no jutja: nomena, inspecciona i sanciona.

Quasi mai acaba a Madrid

Quan un plet continua avant sol acabar en un edifici com este, el tribunal que revisa el que va decidir la primera instància.

Foto: Zarateman, CC0 via Wikimedia Commons

§ 2

Com està organitzada la justícia

Encertar l'ordre jurisdiccional és el primer, perquè cada un té els seus tribunals, terminis i procediment.

A quin tribunal aniria el teu cas

ORDRE	RESOL CONFLICTES SOBRE	UNITAT
Civil	Contractes, família, herències, propietat, responsabilitat	Unitat 4
Penal	Delictes i les seues penes	Unitat 7
Contenciós administratiu	Actuacions de les Administracions públiques	Unitats 3, 6 i 7
Social	Relacions laborals i Seguretat Social	Unitat 5

Presentar la demanda en l'ordre equivocat no és un matís tècnic. És començar de zero, amb els terminis corrent.

EL GRÀFIC

La piràmide judicial ordinària i, a banda, els tres tribunals que no són instàncies superiors encara que tothom els hi pose.

DOS IDEES QUE CAL SUBRATLLAR

El que no està on la gent creu

L'Audiència Nacional no està per damunt dels Tribunals Superiors de Justícia: té competències taxades en tot el territori, no un esglaó superior. I el Constitucional, el Tribunal de Justícia de la Unió i el d'Estrasburg no són la quarta, la quinta i la sexta instància: cada un revisa una cosa distinta i s'hi arriba per una porta distinta.

És el mateix que vas veure en les unitats 2 i 3: triar bé la porta és part del treball jurídic.

En cassació no es repetix el judici

El Suprem no torna a valorar les proves. Fixa com s'ha d'interpretar la llei per a tots els altres tribunals.

Foto: Cberbell, CC BY-SA 3.0 via Wikimedia Commons

Els jutjats que van deixar de dir-se jutjats

El model anterior era una suma de jutjats unipersonals: cada jutge, amb la seua oficina, el seu personal i la seua agenda, funcionava com una illa, i si un es col·lapsava el del costat no el podia ajudar. La reforma els va agrupar en un únic Tribunal d'Instància per partit judicial, dividit en seccions per matèria i amb servicis comuns compartits.

No canvia ni un dret, però decidix quant tarda la sentència que te'l reconeix. I un procés amb dilacions indegudes també vulnera l'article 24.

§ 3

El procés

De la demanda al cobrament. Un plet té una estructura reconeixible, amb variants segons l'ordre.

Les fases d'un procés, en ordre

- 01 Iniciació: demanda en l'ordre civil, social i contenciós; denúncia o querella en el penal, amb instrucció prèvia.
- 02 Admissió a tràmit, comprovant la competència, i trasllat a l'altra part perquè conteste.
- 03 Contestació i fixació del conflicte. El que les dos parts admeten deixa de ser objecte de prova.
- 04 Prova: documents, testimonis, perits, interrogatori. Ací es decidix la majoria dels plets.
- 05 Vista i sentència motivada: no basta dir qui guanya, cal explicar per què. La motivació permet recórrer.
- 06 Recursos, fermesa i execució. Guanyar no és cobrar: si no es complix, cal demanar l'embargament.

QUI ÉS QUI A LA SALA

Advocat, procurador i fiscal

L'advocat dirigix tècnicament la defensa i el procurador representa la part davant del tribunal, amb excepcions en què no són preceptius, com els judicis d'escassa quantia o bona part de l'ordre social. En el penal actua a més el Ministeri Fiscal, que no defén la víctima: exercix l'acusació en defensa de la legalitat i de l'interés públic.

Confondre el fiscal amb l'advocat de la víctima és l'error més repetit en veure un judici a la televisió.

LA PEÇA ECONÒMICA DECISIVA

Pledejar pot costar també el de l'altre

Com a regla general en l'ordre civil, qui veu rebutjades totes les seues pretensions paga les costes del procés, inclosos els honoraris de l'altra part. No és una sanció: és el repartiment del cost d'haver obligat algú a defendre's d'una reclamació que no va prosperar. Convé calcular-ho abans de demandar, i no després.

I des de 2025, l'actitud de les parts davant d'un intent d'acord es pot tindre en compte en imposar eixes costes.

Guanyes un judici i la sentència condemna l'altra part a pagar-te 4.000 €, però no pa...

A El jutjat li ingressa els diners automàticament al teu compte

B Cal demanar l'execució perquè s'embarguen comptes, nòmina o béns

C La sentència perd validesa si no es complix en un mes

D Només ho pots reclamar per la via penal

Solució: B. Guanyar no és cobrar. L'execució és una fase distinta que cal instar, i és la que més sorprén i la que més tarda de tot el procés.

§ 4

Justícia gratuïta

*El dret a la tutela judicial seria una ficció
per a molta gent si defendre's depenguera de
la butxaca.*

Com es demana la justícia gratuïta, i què cobrix

El sistema és més accessible del que la majoria creu i bastant desconegut. Recorreu el procediment amb un supòsit realista — una reclamació de fiança, un acomiadament— i comproveu si l...

Comproveu els llindars d'ingressos, calculats sobre l'IPREM i ajustats als membres de la unitat familiar.

Mireu les excepcions: víctimes de violència de gènere, terrorisme o tracta hi tenen dret independentment dels seus recursos.

Llisteu el que cobrix: advocat i procurador d'ofici, perits, anuncis oficials i exempció de taxes.

Localitzeu el Servei d'Orientació Jurídica del Col·legi d'Advocats i l'imprés oficial de sol·licitud.

Comproveu qui resol la sol·licitud, que és una comissió i no l'advocat que us atenga.

DOS ACLARIMENTS QUE EVITEN MALENTESOS

«Advocat d'ofici» no significa «advocat gratis»

Si te n'assignen un i després resulta que superes els llindars d'ingressos, l'hauràs de pagar. I si guanyes el plet i obtens una quantitat significativa, se't pot exigir el reintegrament del que va costar la teua defensa. El sistema no és una subvenció automàtica: és una garantia per a qui no pot pagar, comprovada abans o després.

Saber-ho abans evita la sorpresa, que és exactament el tipus de sorpresa que arriba amb una factura.

§ 5

Resoldre el conflicte sense arribar al jutge

Un judici és lent, car i desgastant, i moltes vegades destrueix una relació que hauria pogut sobreviure.

Quatre vies, i qui decidix en cada una

VIA	QUI HI INTERVÉ	QUI DECIDIX	VINCULA?
Negociació	Només les parts	Les parts	Sí, si firmen acord
Mediació	Un mediador neutral	Les parts; el mediador no decidix	Sí, si hi ha acord
Conciliació	Un tercer que proposa	Les parts, sobre eixa proposta	Sí, si accepten
Arbitratge	Un o diversos àrbitres	L'àrbitre, mitjançant laude	Sí, com una sentència

En la mediació el tercer facilita el diàleg. En l'arbitratge les parts renuncien a anar al jutge.

NO ÉS UNA DECISIÓ MENOR

Firmar una clàusula d'arbitratge

Un laude arbitral s'executa com una sentència i només es pot anul·lar per motius molt taxats, quasi tots formals. És a dir: firmar una clàusula d'arbitratge és firmar que renunciïs als tribunals per a eixe assumpte. A canvi guanyes rapidesa i, moltes vegades, especialització tècnica. Però el que es perd també és real i convé saber-ho abans de...

Llig les clàusules del final del contracte. Ahí sol estar la que decidix on podràs anar si alguna cosa ix malament.

DES DE 2025

Ara cal intentar-ho abans de demandar

En la majoria d'assumpes civils i mercantils, acreditar que s'ha intentat un mitjà adequat de solució de controvèrsies és un requisit perquè el tribunal admeta la demanda. No basta dir que s'ha intentat: servixen una mediació, una conciliació, una oferta vinculant o una negociació documentada entre advocats.

El canvi és de fons, no de tràmit: el legislador ha decidit que el jutjat siga l'últim pas i no el primer.

L'escala completa d'una reclamació de consum. La immensa majoria es resol en els primers esglaons.

LA VIA EXTRAJUDICIAL MÉS ACCESSIBLE

El sistema arbitral de consum

És gratuït per al consumidor, no requerix advocat ni procurador, es resol en mesos i el laude és vinculant i executable. Té una condició: només funciona si l'empresa hi està adherida o accepta sotmetre-s'hi. Per això el distintiu d'adhesió que alguns comerços exhibixen és informació útil abans de comprar, i no un adorn de...

Mirar-ho costa dos segons i decidix si una reclamació futura et portarà mesos o anys.

Un dret que només poden exercir els qui tenen diners deixa de ser un dret

El Tribunal Constitucional no va dir que cobrar taxes fora inconstitucional en si mateix, perquè molts països en tenen. Va dir que aquelles quanties, aplicades d'aquella manera, funcionaven com una barrera desproporcionada, sobretot per a reclamacions xicotetes i per a recórrer. Per això l'article 24 parla de tutela judicial efectiva, amb eixe...

Hi va haver protesta social, un Govern que va rectificar, un Tribunal que va anul·lar i una limitació d'efectes. Eixe és el sistema sencer: i reclamar és la peça que depèn de tu.

Abans de tancar el llibre

- ☐ Sabries explicar què garantix l'article 24 i per què no és el dret a guanyar.
- ☐ Sabries dir a quin ordre jurisdiccional aniria un cas, i quins tribunals no són instàncies superiors.
- ☐ Sabries recórrer un procés des de la demanda fins a l'execució, sabent que guanyar no és cobrar.
- ☐ Sabries comprovar si algú té dret a justícia gratuïta i què li cobrix.
- ☐ Sabries distingir negociació, mediació, conciliació i arbitratge per qui decidix en cada una.

Fins aquí la teoria

Continua al llibre de la unitat.